

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 125/2016-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júna 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, advokátska kancelária, Na Priekope 174/13, Žilina, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. Tatiany Polkovej, advokátska kancelária, Na Priekope 174/13, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

Odôvodnenie:

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 125/2016-10 z 15. marca 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3262/2016 doručeným ústavnému súdu 16. mája 2016, v ktorom ku skutkovej a právnej zložitosti sporu uviedla:

„... K meritu veci uvádzam, že sa jedná o vec po skutkovej i právnej stránke zložitú...“

Na celkovú dĺžku konania malo vplyv aj to, že v konaní došlo dvakrát k zmene zákonného sudcu – z dôvodu vznesenia námietky zaujatosti zákonnou sudkyňou JUDr. Helenou Hausleitnerovou, vec vedená pod sp. zn. 18 C/315/2009 bola v súlade s rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 16/2011... pridelená náhodným výberom zákonnej sudkyňi Mgr. Adele Unčovskej, následne z dôvodu preloženia sudkyne Mgr. Unčovskej na Krajský súd v Bratislave...“

Ďalej na dĺžku konania mala vplyv aj tá skutočnosť, že na strane navrhovateľov vystupuje vysoký počet – spolu 24 účastníkov, ktorí v priebehu konania realizujú svoje procesné práva a podávajú procesné návrhy, zároveň v dôsledku zmien ich adries vznikajú problémy s doručovaním písomností zo strany súdu.“

Súčasťou vyjadrenia bola chronológia procesných úkonov okresného súdu vypracovaná zákonnou sudkyňou, z ktorej okrem iného vyplýva:

«20. 11. 2009 - podanie návrhu na začatie konania /žaloby/ (č. l. 1 - 7)

25. 07. 2011 - pokyn pre VSÚ na vyzvanie navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu na začatie konania (č. l. 10)

30. 08. 2011 – pokyny od VSÚ pre kanceláriu na vyhotovenie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku navrhovateľom v 1. – 24. rade a ich doručenie navrhovateľom v 1. – 24. rade (č. l. 11 - 33)

Následne sa v období od 30. 09. 2011 do 07. 11. 2011 navrhovatelia písomne vyjadrovali k výzve na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu na začatie konania a žiadali o oslobodenie od platenia súdneho poplatku; oznamovali zmenu adresy trvalého pobytu alebo vzali návrh späť (č. l. 82 - 124)

21. 03. 2013 - výzva súdu navrhovateľom, ktorí požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov, aby zdokladovali majetkové pomery (č. l. 125 - 131)

10. 04. 2013 - úradný záznam o nemožnosti zistenia pobytu navrhovateľa v 5. rade

30. 05. 2013 - pokyn pre VSÚ na dokončenie prípravy a predloženie k Spr. 2141/1 (č. l. 165)

30. 05. 2013 - vyjadrenie sudkyne JUDr. Hausleitnerovej k Spr. 2141/13 (č. l. 166)

20. 5. 2014 - pokyn pre kanceláriu o vylúčení č. l. 173 zo spisu, vyznačenie v Spr. 3279/2014 ÚS SR a predloženie na sekretariát (č. l. 182)

12. 08. 2014 - vrátenie spisu z Ústavného súdu Slovenskej republiky (č. l. 208)

21. 08. 2014 - predloženie spisu zákonnou sudkyňou JUDr. Hausleitnerovou predsedníčke OS BA I na rozhodnutie podľa § 15 a nasl. OSP (č. l. 212 - 2013)

17. 06. 2014 - Opatrenie č. 8/2014 predsedníčky OS BA I s prílohou k opatreniu - vyjadrenie sudcov k opatreniu (č. l. 213 - 217)

21. 08. 2014 - pokyn predsedníčky OS BA I na pridelenie veci náhodným výberom prostredníctvom generátora inému sudcovi úseku „C“, ktorý nie je vylúčený (č. l. 218)

22. 08. 2014 - pridelenie veci podľa Opatrenia č. 8/2014 Mgr. Unčovskej (č. l. 218)

29. 01. 2015 - uznesenie OS BA I o zastavení konania o návrhu navrhovateľky v 6. rade podľa § 96 OSP (č. l. 219)

29. 01. 2015 - výzva súdu pre [REDAKOVANÉ] na predloženie vyplneného tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov (č. l. 220)

29. 01. 2015 - výzvy súdu [REDAKOVANÉ] na predloženie vyplneného tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov (č. l. 221)

30. 01. 2015 - upovedomenie JUDr. Tatiane Polkovej o spôsobe vybavenia sťažnosti (č. l. 222)

29. 01. 2015 - pokyn pre kanceláriu na doručenie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku navrhovateľke v 15. rade na novozistenú adresu (č. l. 224)

16. 07. 2015 - uznesenie OS BA I o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľke v 17. rade (č. l. 230)

16. 07. 2015 - uznesenie OS BA I o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľovi v 23. rade (č. l. 232)

16. 07. 2015 - uznesenie OS BA I o zastavení konania o návrhu navrhovateľa v 2. rade, v 11. rade, v 15. rade, v 16. rade (č. l. 234)

16. 07. 2015 - uznesenie OS BA I o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľovi v 19. rade (č. l. 236)

16. 07. 2015 - uznesenie OS BA I o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľke v 3. rade, v 4. rade, v 5. rade, v 6. rade, v 7. rade, v 9. rade, v 10. rade, v 12. rade, v 13. rade, v 18. rade, v 21. rade (č. l. 238)

18. 11. 2015 - predkladacia správa na Krajský súd v Bratislave (č. l. 257)

04. 02. 2016 - doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 6Co/574/2015, 6Co/575/2015 a 6Co/576/2015 zo dňa 28. 01. 2016 o potvrdení uznesení OS BA I č. l. 230, 232 a 236 (č. l. 263-267)

21. 11. 2015 - Dodatok č. 2 k Rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava I na rok 2016 (č. l. 238)

11. 01. 2016 - Potvrdenie Okresného súdu Bratislava I o pridelení veci na rozhodnutie sudcovi JUDr. Martine Líškovej (č. l. 269)

12. 02. 2016 - úradný záznam spisovaný sudkyňou JUDr. Martinou Líškovou (č. l. 270)

12. 02. 2016 - pokyn zákonnej sudkyne pre kanceláriu (č. l. 271).»

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 315/2009 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, čo sa týka predloženej chronológie, aké uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané, pričom vec do rozhodnutia senátu ústavného súdu nie je skončená.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku doručenom 30. mája 2016 reagovala na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu, v ktorom zotrvala na dôvodnosti podanej sťažnosti a zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov..., ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným

spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konania o diskriminačnej žalobe tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti síce uviedol, že zo skutkového hľadiska ide o zložitejší spor, s čím sa ústavný súd čiastočne stotožňuje, pretože v konaní vystupuje 24 žalobcov, avšak doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub prípadnej faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Ústavný súd poukazuje aj na to, že v danom prípade ide čiastočne o právne zložitú vec vzhľadom na to, že judikatúra všeobecných súdov vo veciach sudcovských diskriminačných žalôb nie je ešte ustálená.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach posudzovanej veci nemohol prehliadnuť skutočnosť, že sťažovateľom je sudca všeobecného súdu, ktorý je v právnej pozícii jedného z navrhovateľov v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ ako sudca si musel byť vedomý, že súdny poplatok za návrh je splatný podaním návrhu, no napriek uvedenému súdny poplatok neuhradil. Na výzvu okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku sťažovateľ reagoval žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov (č. 1. 95 súdneho spisu, pozn.), hoci ako sudca musel, resp. mal vedieť, že vzhľadom na jeho príjmy v zmysle rozhodovacej praxe všeobecných súdov oslobodenie od súdnych poplatkov v jeho prípade neprichádza v úvahu, pričom až na základe výzvy okresného súdu sťažovateľ svoju žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov vzal späť (originál podania sťažovateľa o späťvzatie svojej žiadosti nie je súčasťou predloženého súdneho spisu, kópiu predmetného podania sťažovateľ doručil okresnému súdu až 18. decembra 2015, č. 1. 274 súdneho spisu). Vychádzajúc z uvedených skutočností, ktoré mali vplyv na plynulosť postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svojim správaním významne prispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci a poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania viac ako viac ako šesť rokov na okresnom súde je už samo osebe neprimerané.

Z prehľadu vykonaných procesných úkonov okresného súdu vyplýva, že okresný súd dosiaľ len vyzval navrhovateľov medzi iným aj sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a rozhodoval o návrhoch na oslobodenie od súdnych poplatkov, teda do rozhodnutia o tejto sťažnosti neuskutočnil ani jedno pojednávanie vo veci, preto je možné konštatovať, že doterajšie úkony svedčia o tom, že napadnuté súdne konanie je len v jeho počiatkovom štádiu – prípravy na pojednávanie. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že dĺžka predmetného konania aj s ohľadom na jeho štádium je neprimeraná.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Keďže všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02) a jeho neefektívna činnosť mala rozhodne vplyv na doterajšiu dĺžku konania, ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že vo veci samej konal a dĺžka konania je spôsobená objektívnymi dôvodmi.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 18 C 315/2009, došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľa a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Aj keď ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009, neprikázal mu už, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a to vzhľadom na jeho príkaz vyslovený už v náleze sp. zn. III. ÚS 288/2014 z 24. júla 2014 týkajúci sa toho istého napadnutého konania okresného súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd

rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodov v nej uvedených.

Z citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy tiež vyplýva, že finančné zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovíšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009, berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci, ale najmä správanie sťažovateľa v konaní, ako aj skutočnosti, že v konaní vystupuje 24 žalobcov a judikatúra všeobecných súdov vo veciach sudcovských diskriminačných žalôb nie je ešte ustálená, je toho názoru, že ochrana práv sťažovateľa je dostatočne účinne poskytnutá tým, že ústavný súd konštatoval ich porušenie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažovateľovi požadované finančné zadosťučinenie nepriznal a v tejto časti jeho sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti, podanie vo veci samej) po 143 €.

Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa nárok aj na náhradu režijného paušálu 8,58 € za jeden úkon podľa vyhlášky.

Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu predstavuje sumu 303,16 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 2 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2016